

УДК 37.015.31:316.454.3-057.874:17.022.1

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-1\(53\)-675-685](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-1(53)-675-685)

Атрощенко Тетяна Олександрівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти Мукачівського державного університету, м. Мукачево, <https://orcid.org/0000-0003-4595-1662>

Попович Оксана Михайлівна доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету Мукачівського державного університету, м.Мукачево, <https://orcid.org/0000-0002-0321-048X>

АКСІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Анотація. У статті теоретично обґрунтовано аксіологічний вимір формування соціальної компетентності здобувачів освіти та визначено роль ціннісних орієнтацій у становленні соціально відповідальної, активної та здатної до ефективної взаємодії особистості на різних рівнях освіти. Показано, що соціальна компетентність є безперервним процесом розвитку особистості, який охоплює всі рівні освітньої системи та потребує системного професійного педагогічного супроводу. Особлива увага приділяється аксіологічному підходу до аналізу соціальної компетентності, який дозволяє розглянути цей феномен не лише як сукупність практичних умінь та навичок, а й як вираз внутрішніх ціннісних орієнтирів особистості, що визначають її ставлення до себе, інших людей та суспільства загалом. Соціальна компетентність виступає не лише показником адаптивних можливостей людини, а й відображає її моральні та ціннісні пріоритети, що формують особистісне ставлення до соціальних норм, правил та очікувань оточення. Зазначено, що формування соціальної компетентності є безперервним процесом, що супроводжує особистість на всіх етапах освітнього розвитку – від дошкільної до вищої освіти. Розглядаючи соціальну компетентність у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, автори акцентують на тому, що на ранніх етапах розвитку формується базовий рівень соціальної взаємодії, здатність до емпатії, розпізнавання соціальних сигналів та реагування на них. Для учнів старших класів і студентів соціальна компетентність набуває більш складного змісту, включаючи здатність до конструктивного вирішення конфліктів, усвідомлення соціальної відповідальності, прийняття моральних рішень та активну громадянську позицію.

Підкреслено, що ціннісні орієнтації виступають смисловим ядром соціальної компетентності, забезпечуючи її не лише нормативний, а й особистісно значущий характер, що сприяє гармонійному входженню особистості в соціальне середовище.

Ключові слова: діти дошкільного віку, молодші школярі, учні старших класів, студенти, соціалізація, соціальна компетентність, модернізація змісту, форм та методів розвитку особистості, міжособистісна взаємодія, цінності, ціннісні орієнтації, аксіологічний підхід.

Atroshchenko Tetiana Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Preschool and Special Education Department of Mukachevo State University, Mukachevo, <https://orcid.org/0000-0003-4595-1662>

Popovych Oksana, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Dean of the Pedagogical Faculty of Mukachevo State University, Mukachevo, <https://orcid.org/0000-0002-0321-048X>

THE AXIOLOGICAL ASPECT OF THE FORMATION OF SOCIAL COMPETENCE IN APPLICANTS FOR EDUCATION

Abstract. The author of the article has theoretically substantiated the axiological aspect of the formation of social competence of applicants for education and determined the role of value orientations in the formation of a socially responsible, active, and capable of effective interaction personality at various levels of education. It has been shown that social competence is a continuous process of personality development that encompasses all levels of the educational system and requires systematic professional pedagogical support. Particular attention has been paid to the axiological approach to analyzing social competence, which allows us to consider this phenomenon not only as a set of practical skills and abilities, but also as an expression of a person's internal value orientations that determine their attitude towards themselves, other people, and society as a whole. Social competence is not only an indicator of a person's adaptive abilities, but also reflects their moral and value priorities, which shape their personal attitude towards social norms, rules, and expectations of their environment.

It has been noted that the formation of social competence is a continuous process that accompanies an individual at all stages of educational development, from preschool to higher education. Considering social competence in preschool and primary school children, the authors emphasize that in the early stages of development, a basic level of social interaction, the ability to empathize, recognize social signals, and respond to them is formed.

For high school and college students, social competence has a more complex meaning, including the ability to resolve conflicts constructively, awareness of social responsibility, moral decision-making, and active citizenship. It has been emphasized that value orientations are the core of social competence, ensuring not only its normative but also its personally meaningful nature, which contributes to the harmonious integration of the individual into the social environment.

Keywords: children of preschool age, younger schoolchildren, high school students, university students, socialization, social competence, modernization of content, forms and methods of personal development, interpersonal interaction, values, value orientations, axiological approach.

Постановка проблеми. Формування соціальної компетентності здобувачів освіти є одним із пріоритетних завдань сучасної освітньої системи, оскільки саме вона забезпечує успішну соціалізацію особистості, її здатність ефективно взаємодіяти з оточенням, адаптуватися до змін та свідомо діяти в різних життєвих ситуаціях. Соціальна компетентність починає формуватися вже в дошкільному віці через опанування елементарних норм поведінки, розвиток комунікативних умінь і навичок співпраці з однолітками та дорослими. У молодшому шкільному віці цей процес поглиблюється завдяки засвоєнню соціальних ролей, формуванню відповідальності, уміння працювати в колективі та дотримуватися правил соціальної взаємодії. На етапі навчання у старших класах соціальна компетентність набуває більш усвідомленого характеру, що проявляється у розвитку критичного мислення, здатності до самостійного прийняття рішень, громадянської позиції та соціальної активності. У закладах вищої освіти формування соціальної компетентності студентів спрямоване на підготовку майбутніх фахівців, здатних ефективно функціонувати в професійному й суспільному середовищі та взаємодіяти в умовах соціальних викликів. Таким чином, соціальна компетентність є безперервним процесом розвитку особистості, що охоплює всі рівні освіти та потребує системного професійного педагогічного супроводу.

Актуальність аксіологічного виміру формування соціальної компетентності здобувачів освіти зумовлена тим, що ціннісні орієнтації виступають фундаментом соціальної поведінки особистості та визначають спрямованість її взаємодії з іншими людьми й суспільством загалом. У процесі навчання й виховання на різних освітніх рівнях відбувається засвоєння та інтеріоризація системи соціально значущих цінностей, які формують світоглядні орієнтири здобувачів освіти, їхнє ставлення до себе, оточення та соціальних явищ. До таких базових цінностей належать повага до людської гідності, відповідальність, толерантність, солідарність, громадянська свідомість і соціальна справедливість. Саме вони виконують роль внутрішніх регуляторів соціальної поведінки, забезпечуючи усвідомлений характер соціальної взаємодії та готовність особистості до конструктивної діяльності в умовах суспільних трансформацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує стійкий інтерес вітчизняних дослідників до проблем соціалізації особистості та формування соціальної компетентності здобувачів освіти (М. Докторович, В. Коваленко, О. Кононко, В. Ляпунова, І. Ніколаєску, О. Рейпольська, М. Федоруц та ін.). Значну увагу науковці приділяють також аксіологічному підходу в освіті, зосереджуючись на ціннісних засадах освітнього процесу (Р. Винничук,

С. Вітвицька, Л. Зданевич, Т. Калюжна, Н. Муқан та ін.). Водночас аналіз праць свідчить про те, що аксіологічний вимір формування соціальної компетентності здобувачів освіти досі не став предметом цілісного та системного наукового дослідження, що зумовлює актуальність його теоретичного осмислення.

Мета статті – теоретично обґрунтувати аксіологічний вимір формування соціальної компетентності здобувачів освіти та визначити роль ціннісних орієнтацій у становленні соціально відповідальної, активної й здатної до ефективної взаємодії особистості на різних рівнях освіти.

Виклад основного матеріалу. Соціальна компетентність є інтегрованою характеристикою особистості, що відображає здатність ефективно взаємодіяти з соціальним середовищем, будувати конструктивні міжособистісні стосунки, дотримуватися соціальних норм і усвідомлено виконувати соціальні ролі. Вона охоплює сукупність знань про суспільні процеси, умінь і навичок соціальної взаємодії, а також ціннісних орієнтацій, які визначають поведінку особистості в різних життєвих ситуаціях. Соціальна компетентність формується в процесі соціалізації та цілеспрямованого педагогічного впливу, забезпечуючи готовність людини до активної участі в суспільному житті, адаптації до соціальних змін і конструктивного розв'язання соціальних проблем.

Сформованість соціальної компетентності має визначальне значення як для окремої людини, так і для суспільства загалом, адже саме від її рівня залежить здатність особистості повною мірою реалізувати свої задатки й здібності та створити сприятливі умови для власної життєвої самореалізації. Водночас процес соціалізації, що ґрунтується на розвиненій соціальній компетентності, сприяє зміцненню стабільності соціуму. У зв'язку з цим інститути соціалізації зосереджують свої зусилля на формуванні соціально компетентної особистості, здатної усвідомлювати своє місце в суспільстві, проявляти толерантність у спілкуванні й співпраці з іншими та успішно реалізовувати себе в суспільному житті [4, с.42].

На думку І. Ніколаеску, соціальна компетентність є складовою загальної компетентності особистості, ознаки якої набувають більш чіткого й конкретного змісту завдяки соціальному контексту. Для всіх компетентностей характерними є практична спрямованість і творчий потенціал. Соціальна компетентність проявляється в різних сферах життєдіяльності людини – освітній, професійній та сфері соціальних взаємин – і є важливою передумовою результативної міжособистісної взаємодії у всіх формах її здійснення [7, с.5].

Дитинство – особливий період, особливістю якого є процес дорослішання дитини, входження її у соціальний світ дорослих. Переконані, що в міру засвоєння культурних, моральних правил та закономірностей суспільного життя відбувається розвиток соціальної компетентності дитини – здатності оцінювати власні вчинки, ефективно взаємодіяти з оточуючими. Уважаємо, що саме сучасний заклад дошкільної освіти має стати місцем, де дитина отримає можливість широкого соціально-практичного самостійного контакту з найбільш

значущими та близькими для її розвитку сферами життя. Накопичення дитиною під керівництвом дорослого цінного соціального досвіду – ось шлях, який сприяє, по-перше, розкриттю вікового потенціалу дошкільника та, по-друге, успішного вступу його у доросле життя [1, с.52].

Соціалізація триває протягом усього життя людини, а дошкільний вік є надзвичайно значущим періодом входження дитини у світ соціальних відносин. Переконані, що соціальний розвиток – це процес, у ході якого дитина-дошкільник засвоює цінності, традиції свого народу та культуру суспільства, в якому вона живе. Соціальний розвиток дитини відбувається за двома основними напрямками: через засвоєння правил взаємовідносин між людьми та через взаємодію дитини з предметами навколишнього світу. Вважаємо, що недостатньо лише забезпечити дитину знаннями про суспільство й норми поведінки в ньому; необхідно створити умови для набуття нею власного соціального досвіду, адже соціалізація передбачає активну участь особистості в оволодінні культурою людських відносин, засвоєнні соціальних норм і ролей, формуванні психологічних механізмів соціальної поведінки [8, с.64].

Формування соціальної компетентності є важливою й необхідною умовою успішної соціалізації дитини в процесі опанування нею досвіду суспільного життя та міжособистісних взаємин. Саме завдяки цьому відбувається соціальний розвиток дитини – процес засвоєння цінностей, традицій і культури суспільства, у якому вона зростає, живе та взаємодіє з іншими. Ключовим завданням сучасної дошкільної освіти має стати створення такого освітнього середовища, яке, попри всі виклики сьогодення, сприятиме розвитку в дітей відкритості до світу й соціуму, прагнення налагоджувати соціальні зв'язки та готовності до розв'язання соціальних проблем [5, с.230-231].

Соціальна компетентність трактується В. Ляпуновою та співавторами як «інтегративна характеристика особистості, яка репрезентується ключовими елементами компетентності (знаннями, уміннями, навичками, ціннісним ставленням, здатністю до соціокультурної взаємодії в умовах інтеграції людини з соціумом)» [5, с.234]. При цьому, соціальна компетентність старшого дошкільника, на думку дослідників, передбачає відкритість дитини до світу людей, готовність до сприйняття соціальної інформації й пізнання соціуму, сформовані навички соціальної поведінки. Сформована соціальна компетентність надає старшому дошкільнику необхідні засоби для пізнання навколишнього світу, у процесі якого відбувається формування й закріплення якостей, умінь і здібностей, потрібних дитині для гармонійного розвитку особистості та подальшого виконання соціальних і професійних ролей у майбутньому [5, с.234].

Погоджуємося з В. Коваленко, що формування соціальної компетентності молодших школярів є одним із пріоритетних завдань сучасної початкової освіти, адже саме вона зумовлює успішність дитини в повсякденному житті, сприяє процесам соціальної інтеграції, дає змогу не лише пристосовуватися до умов середовища, а й активно впливати на життєві події, опановувати соціальні ролі

та змінювати навколишній світ і власну особистість. Сформована соціальна компетентність характеризує молодшого школяра як відкриту до суспільства особистість, здатну до соціально доцільної поведінки, сприйняття соціальної інформації та пізнання навколишнього світу. Моделі соціальної поведінки, сформовані в молодшому шкільному віці, стають підґрунтям для подальшого становлення гармонійної та повноцінної особистості [4, с.5]. До чинників впливу на формування соціальної компетентності молодших школярів авторка відносить: «безпосередні чинники (вплив сім'ї (родини), вплив учителів/вихователів, вплив друзів) і опосередковані чинники (вплив політичної та економічної ситуації у країні, вплив релігійних поглядів, вплив медіа (засобів масового інформації і комунікації)» [4, с.36].

Для молодших школярів соціальна компетентність є, на переконання І. Ніколаєску, «складовою їхньої життєвої компетентності і характеризує спроможність налагоджувати продуктивну взаємодію з іншими людьми, працювати в команді, знаходити консенсус, запобігати конфліктам, приймати самостійні рішення, відповідати за їхні наслідки для оточення, ціннісно ставитися до довкілля та власного «Я»» [7, с.8].

Поняття «соціальна компетентність здобувача початкової освіти» І. Горєцька та Н. Лалак розглядають як «процес формування й розвитку особистості дитини молодшого шкільного віку, що характеризується інтенсивним розвитком соціальних відносин, змінами соціальних ролей і функцій з подальшим розширенням соціально-моральних взаємодій дитини з навколишнім світом» [3, с.158]. Саме ці зміни автори називають основними засадами організації процесу її формування і наголошують, що соціальна компетентність здобувача початкової освіти – це набута здатність особистості взаємодіяти із навколишнім світом та орієнтуватись у змінних соціальних умовах [3, с.158]. Важливими компонентами цієї компетентності є, на думку авторів, вміння розуміти та враховувати потреби інтереси інших, вміння спілкуватись ефективно, розв'язувати конфлікти, а також здатність приймати нові ситуації і адаптуватися до них. Соціальна компетентність має ключове значення для налагодження позитивних міжособистісних взаємин, формування сприятливого соціального середовища та досягнення успішності як у навчальній діяльності, так і в різних соціальних сферах життя [3, с.158].

Соціальна компетентність старшокласника трактується як «інтегрована здатність учня старших класів ефективно взаємодіяти в різних соціальних середовищах, свідомо приймати рішення, дотримуватися демократичних норм і європейських цінностей, конструктивно розв'язувати соціальні ситуації та брати участь у житті громади» [2, с.774].

У дисертації М. Федоруца соціальна компетентність постає як інтегрована характеристика особистості, що поєднує соціально значущі якості, здібності, знання, вміння та емоційно-ціннісні орієнтації. Вона забезпечує здатність ефективно виконувати різні соціальні ролі, встановлювати взаємини з різними

соціальними групами й особами, активно взаємодіяти з суспільством та долучатися до соціально важливих ініціатив. Формування соціальної компетентності старшокласників, як вважає дослідник, узгоджується з основною метою освіти – розвитком особистості як активного суб'єкта соціальної взаємодії в єдності мотиваційної, пізнавальної, діяльній та ціннісно-смісловій сфер [10, с.211]. Автор окреслив такі основні компоненти структури соціальної компетентності старшокласників:

– мотиваційний компонент відображає усвідомлення значущості соціальної компетентності, сформованість соціальних мотивів поведінки та діяльності, орієнтацію на просоціальні цінності;

– когнітивний компонент охоплює соціальний інтелект, знання про суспільство, соціальні взаємини, розуміння власного місця в соціумі та здатність до самовизначення і самореалізації;

– поведінковий компонент характеризується вміннями соціальної взаємодії, співпраці в команді, виконання соціальних ролей і норм поведінки, що виявляється в комунікативній компетентності та соціально активній поведінці;

– соціально-ціннісний компонент відображає прийняття загальнолюдських і соціальних цінностей, усвідомлення соціальної відповідальності, толерантності, поваги до прав і гідності інших, що формує ціннісно-сміслову сферу особистості [10, с.45-46].

Проблема формування соціальної компетентності здобувачів вищої освіти має двоаспектний характер. П. Смоляк та співавтори стверджують, що з наукового погляду вона полягає в необхідності теоретичного осмислення сутності, структури та механізмів розвитку соціальної компетентності. З практичного боку актуальною є потреба впровадження в освітній процес інноваційних педагогічних технологій, спрямованих на підготовку конкурентоспроможних, соціально активних і відповідальних фахівців [9, с.1733]. Соціальна компетентність здобувачів закладів вищої освіти, згідно із думкою П. Смоляка та співавторів, виступає інтегративним показником їхньої готовності до професійної та соціальної взаємодії, а її формування в умовах сьогодення є одним із пріоритетних завдань університетської освіти. Цей процес спрямований на розвиток умінь ефективно взаємодіяти в соціумі, мислити критично, усвідомлювати відповідальність за власні вчинки та приймати обґрунтовані рішення. Погоджуємося, що особливої актуальності соціальна компетентність набуває в умовах гібридної війни та потужного інформаційного тиску, коли студенти мають навчитися протидіяти маніпулятивному впливу ворожої пропаганди. У такому контексті, як вважають автори, соціальна компетентність передбачає здатність аналізувати й перевіряти інформацію, виявляти фейкові повідомлення та викривлені факти, розуміти механізми маніпуляцій і запобігати їхньому впливу. Вона також охоплює формування соціальної стійкості, уміння зберігати конструктивну позицію в кризових ситуаціях і не піддаватися паніці чи інформаційним атакам [9, с.1740].

На основі вищезазначеного приходимо до висновку, що соціальна компетентність розкриває не лише практичні можливості особистості, а й її ціннісні пріоритети, що визначають ставлення до себе, інших людей і суспільства загалом. Цей аспект дозволяє розглянути соціальну компетентність у її аксіологічному вимірі, який охоплює систему ціннісних орієнтирів, що визначають поведінку людини у соціальному середовищі та формують її ставлення до себе, інших і суспільства.

Цінності виступають фундаментом освіти та визначальним чинником розвитку людини і суспільства, оскільки у своїй професійній та повсякденній діяльності вони враховують морально-етичні та публічні інтереси [11, с.1]. У цьому сенсі цінності в освіті не повинні бути лише набором загальних правил поведінки, а формувати конкретні внутрішні принципи, які допомагають здобувачам освіти обирати професію, реалізовувати творчий потенціал і ставати відповідальними громадянами та членами сім'ї. Важливо, щоб кожен учасник освітнього процесу розумів: цінності – це не абстрактні або «красиві на папері» ідеї, а практичні орієнтири для життя [11, с.4]. Для гармонійного розвитку учня ключовим є формування партнерських взаємин, що ґрунтуються на відкритому й щирому спілкуванні та утверджують морально-етичні (гідність, рівність, справедливість, толерантність, турбота, чесність, довіра), соціально-правові (верховенство права, нетерпимість до корупції, патріотизм, екологічна відповідальність, соціальна відповідальність) і особистісно орієнтовані цінності (самореалізація, лідерство, свобода) [11, с.4].

Цінності особистості формують систему ціннісних орієнтацій – сукупність найважливіших якостей внутрішньої структури, що мають для неї особливе значення. Вони створюють своєрідну вісь свідомості та поведінки, безпосередньо впливаючи на розвиток особистості. Система ціннісних орієнтацій виконує функцію регулятора особистісного становлення та слугує критерієм оцінки норм і правил поведінки [12, с.65].

Ціннісні орієнтації – це «певна сукупність ієрархічно пов'язаних між собою цінностей, яка ставить людині спрямованість його життєдіяльності» [6, с.28]. Джерелом формування ціннісних орієнтацій, на думку С. Матяж та А. Березянської, виступає сенсожиттєва активність особистості, що визначає рівень домагань особистості та її орієнтацію у процесі діяльності на досягнення конкретних цілей [6, с.28]. Ціннісні орієнтації формуються в процесі соціалізації особистості, коли суспільна інформація проникає в її індивідуально-психологічний світ. Спочатку особистість засвоює досвід попередніх поколінь, набуваючи соціально схвалені моделі поведінки, що базуються на соціокультурних цінностях. Надалі формується власний життєвий досвід, який допомагає індивіду ефективно адаптуватися до мікросередовища. Саме тому ціннісні орієнтації виконують низку важливих функцій: вони залучають особистість до соціальних норм, сприяють самовизначенню, реалізації здібностей та забезпечують гармонію внутрішнього світу. Структура ціннісних

орієнтацій включає два компоненти – когнітивний і емоційний. Когнітивний відповідає за процес засвоєння цінностей суспільства, тоді як емоційний відображає індивідуальне переживання та ставлення особистості до цих цінностей [6, с.29].

Ю. Шайгородський визначає ціннісні орієнтації як «складну інтегративну мотиваційно-сміслову структуру особистості, що характеризує її цілісність і спрямованість, проявляється в цілях, ідеалах, переконаннях, життєвих планах, якостях особистості та її активності» [12, с.72]. Автор зазначає, що психологічним проявом ціннісних орієнтацій є переживання, яке допомагає людині усвідомити особистісний сенс подій і явищ, що її оточують. Переживання є специфічним емоційним процесом, що зароджується на рівні повсякденної свідомості та піднімається до рівня усвідомленого духовного досвіду. Позитивні емоції (задоволення, радість, захоплення, любов тощо) і негативні (страх, переляк, горе, ненависть тощо) формують складний емоційний світ особистості, у якому відображається вся її система цінностей [12, с.71].

Висновки. Отже, на різних етапах освітнього становлення особистості соціальна компетентність є значущою в сенсі формування ціннісно зумовленої поведінки, що забезпечує її успішну соціалізацію, участь у суспільному житті, міжособистісну взаємодію та здатність до співпраці. Роль ціннісних орієнтацій у формуванні соціальної компетентності полягає в тому, що саме вони визначають внутрішні смислові орієнтири поведінки особистості та спрямовують її соціальну активність. Ціннісні орієнтації слугують основою усвідомленого вибору моделей взаємодії з іншими, регулюють ставлення до соціальних норм, правил і вимог суспільства, а також зумовлюють готовність особистості до конструктивного розв'язання соціальних ситуацій. У процесі формування соціальної компетентності ціннісні орієнтації забезпечують інтеграцію знань про соціальні норми з емоційно-мотиваційною сферою, що сприяє перетворенню соціальних знань на стійкі поведінкові установки. Вони впливають на розвиток таких складових соціальної компетентності, як уміння налагоджувати міжособистісні взаємини, проявляти емпатію, толерантність, дотримуватися принципів справедливості та поваги до інших. Водночас сучасна освіта потребує модернізації змісту, форм і методів розвитку особистості, що дозволяє адаптувати навчальні програми до вимог часу, підвищувати ефективність формування соціальних умінь та забезпечувати гармонійний розвиток ціннісних орієнтацій у здобувачів освіти. Таким чином, ціннісні орієнтації виступають смисловим ядром соціальної компетентності, забезпечуючи її не лише нормативний, а й особистісно значущий характер, що сприяє гармонійному входженню особистості в соціальне середовище.

Література:

1. Атрощенко Т. Соціально-громадянська компетентність дитини-дошкільника: до сутності поняття. URL: http://dSPACE.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/29931/1/15_Atroschenko.pdf

2. Атрощенко Т.О., Палкуш В.П. Соціально-педагогічні умови формування соціальної компетентності учнів старших класів в умовах інтеграції до європейського освітнього простору. Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»): журнал, 2025. №11 (52) 2025. С.766-776.

3. Горецька І. С., Лалак Н. В. Соціальна компетентність як одна з ключових компетентностей здобувачів початкової освіти. Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука», 2023. Випуск 2(35). С.155-161.

4. Коваленко В.В. Формування соціальної компетентності молодших школярів засобами інформаційно-комунікаційних технологій : посібник / за наук. ред. проф. М. П. Лещенко. К., 2017. 192 с.

5. Ляпунова В.А., Нижник Т.О., Городнича С.В. Теоретичний аналіз проблеми формування соціальної компетентності у дітей старшого дошкільного віку засобами сучасного медіапростору. Інноваційна педагогіка, 2023. Випуск 56. Том 1. С.230-235.

6. Матяж С. В., Березянська А. О. Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/08/Npchdusoc_2013_225_213_7.pdf

7. Ніколаеску І. О. Формування соціальної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до вимог нових державних освітніх стандартів: науково-методичний посібник. Черкаси: ОПОПП. 2014. 76 с.

8. Попович О. Соціально-емоційний розвиток дітей дошкільного віку як наукова проблема. Молодь і ринок, 2024. №9 (229). С.62-66.

9. Смоляк П., Сопівник Р., Костинюк В. Формування соціальної компетентності здобувачів закладів вищої освіти. «Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»): журнал. 2025. № 9(39) 2025. С.1731-1742.

10. Федоруц М.В. Соціально-педагогічні умови формування соціальної компетентності старшокласників засобами неформальної освіти: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / М. В. Федоруц. Тернопіль, 2021. 370 с.

11. Ціннісні орієнтири сучасної української школи. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentasia-Roman-Stesichin.pdf>

12. Шайгородський Ю. Ціннісні орієнтації в психологічній структурі особистості. Соціальна психологія. 2009. № 4(36). С.65–73.

References:

1. Atroshchenko, T. Sotsialno-hromadianska kompetentnist dytyny-doshkilnyka: do sutnosti poniattia [Socio-civic competence of a preschool child: to the essence of the concept]. Retrieved from: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/29931/1/15_Atroschenko.pdf [in Ukrainian].

2. Atroshchenko, T.O., Palkush, V.P. (2025). Sotsialno-pedahohichni umovy formuvannia sotsialnoi kompetentnosti uchniv starshykh klasiv v umovakhintehratsii do yevropeiskoho osvitnoho prostoru [Socio-pedagogical conditions for the formation of social competence of senior school students in the context of integration into the European educational space]. Nauka i tekhnika sohodni (Seriiia «Pedahohika», Seriiia «Pravo», Seriiia «Ekonomika», Seriiia «Fizyko-matematychni nauky», Seriiia «Tekhnika») - Science and Technology Today (Series "Pedagogy", Series "Law", Series "Economics", Series "Physical and Mathematical Sciences", Series "Technology"), 11 (52), pp.766-776 [in Ukrainian].

3. Goretska, I. S., Lalak, N. V. (2023). Sotsialna kompetentnist yak odna z kliuchovykh kompetentnostei zdobuvachiv pochatkovoii osvity [Social competence as one of the key competencies of primary education students]. Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Osvita i nauka» - International scientific journal "Education and Science", 2(35), pp.155-161 [in Ukrainian].

4. Kovalenko, V.V. (2017). Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti molodshykh shkoliariv zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Formation of social competence of younger schoolchildren by means of information and communication technologies]. K., 192 p. [in Ukrainian].
5. Lyapunova, V.A., Nyzhnyk, T.O., Gorodnycha, S.V. (2023). Teoretychnyi analiz problemy formuvannia sotsialnoi kompetentnosti u ditei starshoho doshkilnoho viku zasobamy suchasnoho mediaprostoru [Theoretical analysis of the problem of forming social competence in children of senior preschool age using modern media space]. *Innovatsiina pedahohika - Innovative Pedagogy*, 1, pp.230-235 [in Ukrainian].
6. Matyaz, S. V., Berezyanska, A. O. (2020). Klasyfikatsiia tsinnosti ta tsinnisnykh oriiientatsii osobystosti [Classification of values and value orientations of a person]. Retrieved from: https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/08/Npchdusoc_2013_225_213_7.pdf [in Ukrainian].
7. Nicolayescu, I. O. (2014). Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti uchniv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv vidpovidno do vymoh novykh derzhavnykh osvitnikh standartiv [Formation of social competence of students of general educational institutions in accordance with the requirements of new state educational standards]. Cherkasy: OIPOP, 76 p. [in Ukrainian].
8. Popovych, O. (2024). Sotsialno-emotsiinyi rozvytok ditei doshkilnoho viku yak naukova problema [Socio-emotional development of preschool children as a scientific problem]. *Molod i rynok - Youth and Market*, 9 (229), pp.62-66 [in Ukrainian].
9. Smolyak, P., Sopivnyk, R., Kostyniuk, V. (2025). Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti zdobuvachiv zakladiv vyshchoi osvity [Formation of social competence of applicants to higher education institutions]. *Visnyk nauky ta osvity (Seriiia «Filolohiia», Seriiia «Pedahohika», Seriiia «Sotsiolohiia», Seriiia «Kultura i mystetstvo», Seriiia «Istoriia ta arkheolohiia» - Bulletin of Science and Education (Series "Philology", Series "Pedagogy", Series "Sociology", Series "Culture and Art", Series "History and Archaeology", 9(39), pp.1731-1742 [in Ukrainian].*
10. Fedoruts, M.V. (2021). Sotsialno-pedahohichni umovy formuvannia sotsialnoi kompetentnosti starshoklasnykiv zasobamy neformalnoi osvity [Socio-pedagogical conditions for the formation of social competence of high school students by means of non-formal education]. Candidate's thesis. Ternopil, 370 p. [in Ukrainian].
11. Tsinnisni oriiientyry suchasnoi ukrainskoi shkoly [Value orientations of the modern Ukrainian school]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentasia-Roman-Stesichin.pdf> [in Ukrainian].
12. Shaygorodskyi, Yu. (2009). Tsinnisni oriiientatsii v psykholohichnii strukturi osobystosti [Value orientations in the psychological structure of personality]. *Sotsialna psykholohiia - Social Psychology*, 4(36), pp.65–73 [in Ukrainian].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>